

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.09.2009, sp. zn. 25 Cdo 4228/2007, ECLI:CZ:NS:2009:25.CDO.4228.2007.1

Číslo: 76/2010

Právní věta: Na poměr, v jakém se na vzniku škody podílí jednání škůdce a poškozeného ve smyslu § 441 obč. zák., může mít vliv i povaha (hodnota) právem chráněného zájmu, jenž byl narušen poškozeným, v porovnání s hodnotou zájmu, proti němuž směřoval útok škůdce.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.09.2009

Spisová značka: 25 Cdo 4228/2007

Číslo rozhodnutí: 76

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody

Předpisy: § 441 obč. zák.
§ 449 obč. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O k r e s n í s o u d v Karlových Varech rozsudkem ze dne 18. 1. 2007 uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni částku 474 615,20 Kč s příslušenstvím, ve zbývající části žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení včetně nákladů státu. Rozhodl tak o nároku žalující nemocnice na náhradu nákladů vynaložených na léčení občana Ukrajiny, jemuž žalovaný způsobil újmu na zdraví. Soud vyšel ze zjištění, že žalovaný byl trestním příkazem Okresního soudu v Karlových Varech shledán vinným trestným činem ublížení na zdraví dle § 224 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, pro skutek spočívající v tom, že dne 12. 7. 2001 způsobil z nedbalosti těžkou újmu na zdraví poškozenému V. P., občanu Ukrajiny, tak, že poté, co poškozený spolu s dalšími nezjištěnými osobami napadl žalovaného a jeho manželku za účelem odcizení kabelky s obsahem finanční hotovosti cca 100 000 Kč, žalovaný, který se mylně domníval, že poškozený se zmocnil kabelky jeho manželky s finanční hotovostí, užil k obraně své osoby a majetku legálně drženou střelnou zbraň a po marné výzvě a výstřelu do vzduchu v nejméně třech případech vystřelil na poškozeného, který utíkal z místa napadení. Poškozenému takto způsobil dva průstřely hrudníku a průstřel břicha s nutností následné hospitalizace v nemocnici, kde mu byla poskytnuta zdravotní péče v ceně 725 430,40 Kč a dne 9. 8. 2001 byl na náklady nemocnice (223 800 Kč) sanitním letadlem přepraven do nemocnice Lvov na Ukrajině, kde dne 10. 8. 2001 zemřel. Poškozený V. P. nebyl veden v registru pojištěnců VZP ČR ani v registru smluvních pojištěnců. Soud podle § 449 obč. zák. uložil žalovanému zaplatit žalující nemocnici polovinu žalované částky, sestávající z úhrady poskytnuté zdravotní péče a nákladů leteckého transportu v celkové hodnotě 949 230,40 Kč, jakožto účelně vynaložených nákladů

spojených s léčením poškozeného, jež vznikly v důsledku trestného činu žalovaného. Vzhledem k tomu, že poškozený svým protiprávním jednáním vyprovokoval trestný čin žalovaného, když ho a jeho manželku napadl za účelem odcizení kabelky s hotovostí, a žalovaný odvracel útok poškozeného, aniž však byly splněny podmínky nutné obrany, soud dovedl, že škoda na zdraví poškozeného byla způsobena též jeho spoluzaviněním. Rozsah odpovědnosti žalovaného je proto dán z 50 %, neboť ve zbývajícím rozsahu byla škoda způsobena spoluzaviněním poškozeného ve smyslu ustanovení § 441 obč. zák. Důvody hodné zvláštního zřetele, které by odůvodňovaly snížení náhrady škody podle ustanovení § 450 obč. zák., soud neshledal.

K odvolání obou účastníků K r a j s k ý s o u d v Plzni rozsudkem ze dne 11. 5. 2007 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně a plně se ztotožnil s jeho právním posouzením. Nárok žalobkyně je nárokem na náhradu škody podle § 420 obč. zák., a jestliže vynaložené náklady na léčení poškozeného (§ 449 obč. zák.) nebyly hrazeny ze zdravotního pojištění, je odpovědnost žalovaného dána v tom rozsahu, v jakém by jako pachatel trestného činu odpovídal poškozenému za škodu způsobenou mu na zdraví. Soud je dle § 135 odst. 1 o. s. ř. sice vázán rozhodnutím o tom, že byl spáchán trestný čin, avšak při posouzení spoluodpovědnosti poškozeného podle § 441 obč. zák. není výrokem o vině pachatele vázán. Ke spoluzavinění poškozeného se přihlíží zejména tam, kde ke spáchání trestného činu došlo za situace, kdy pachatel odvracel útok poškozeného, aniž byly splněny podmínky nutné obrany, a soud prvního stupně, jež vycházel i ze závěrů rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. [25 Cdo 357/2004](#), správně vyjádřil míru spoluúčasti žalovaného na způsobené škodě v rozsahu 50 % vzhledem k obsahu trestního rozhodnutí, s ohledem na okolnosti daného případu a na jednání poškozeného, který spolu s dalšími osobami napadl žalovaného a jeho manželku, a žalovaný v reakci na toto jednání poškozeného ho z nedbalosti smrtelně zranil, když na něj střílel v době, kdy už ani on ani jeho manželka nemohli být ohroženi.

Proti tomuto rozsudku podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. s tím, že rozsudek odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam, protože řeší otázku, která dosud byla Nejvyšším soudem i odvolacími soudy řešena odlišně, a to otázku rozsahu odpovědnosti za škodu způsobenou úmyslným jednáním a jednáním nedbalostním. Dovolatel poukazuje na publikovanou judikaturu, týkající se otázky spoluzavinění poškozeného (R III/1967, R 27/1977), v níž se dovozuje, že pokud se jedna osoba podílí na vzniklé škodě úmyslným jednáním a druhá osoba jednáním nedbalostním, bude se zpravidla jednat o menší, případně nepatrný rozsah odpovědnosti na straně nedbalostně jednající osoby. V této souvislosti zdůrazňuje, že v daném případě se poškozený podílel na škodě úmyslným jednáním, zatímco žalovaný se dopustil jednání nedbalostního, proto rozsudek odvolacího soudu neodpovídá logice soudních rozhodnutí a v podstatě ani elementárním principům spravedlnosti, pokud soudy dospěly k závěru, že úmyslné spoluzavinění škody má mít z hlediska odpovědnosti stejnou „váhu“ jako spoluzavinění nedbalostní, a že tedy žalovaný je odpovědný za škodu v rozsahu 50 %. Dovolatel je přesvědčen, že jeho podíl na vzniku škody vzhledem ke všem okolnostem rozhodně nemůže dosahovat 50 %. Jeho nedbalostní jednání bylo pouhým následkem úmyslného jednání poškozeného. Navíc v době, kdy na poškozeného vystřelil, domníval se, že poškozený má v držení odcizenou kabelku s poměrně značným finančním obnosem. Navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu, jakož i rozsudek soudu prvního stupně.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, oprávněnou osobou - účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupeným advokátem, dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Zásadní právní význam rozhodnutí

odvolacího soudu spatřuje dovolatel v tom, že otázku rozsahu odpovědnosti za škodu způsobenou nedbalostním jednáním škůdce a úmyslným jednáním poškozeného řešil odvolací soud ve svém rozhodnutí odlišně od zásad zastávaných dosavadní soudní judikaturou. V tomto směru shledal dovolací soud zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu ve smyslu § 237 odst. 3 o. s. ř.

Vzhledem k tomu, že dovoláním napadený rozsudek byl vydán dne 11. 5. 2007, Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle dosavadních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 7. 2009 – srov. bod 12. čl. II zákona č. 7/2009 Sb.).

Podle § 441 obč. zák. byla-li škoda způsobena také zaviněním poškozeného, nese škodu poměrně; byla-li škoda způsobena výlučně jeho zaviněním, nese ji sám.

Východiskem tohoto ustanovení je skutečnost, že škoda nemusí být pouze výsledkem jednání škůdce, nýbrž i samotného poškozeného. Proto je třeba, aby poškozený buď poměrně, nebo zcela nesl škodu vzniklou na jeho straně. V případě poměrného zavinění poškozeného nese poškozený škodu v tom poměru, v jakém jeho jednání či opomenutí přispělo ke vzniku škody, o jejíž náhradu se jedná. Při poměrném rozdělení škody jde o určení vzájemného vztahu mezi jednáním poškozeného a škůdce, vychází se z míry zavinění každého z nich a zvažují se veškeré příčiny, které vedly ke škodě, a jak u škůdce tak i u poškozeného lze brát v úvahu jen takové jednání, jež bylo alespoň jednou z příčin vzniku škody. Jak dovodila soudní praxe, ke spoluzavinění poškozeného (§ 441 obč. zák.) se přihlíží zejména v případech, kdy poškozený svým protiprávním jednáním trestný čin vyprovokoval, nebo tam, kde ke spáchání trestného činu došlo za situace, kdy pachatel odvracel útok poškozeného, aniž byly splněny podmínky nutné obrany (srov. např. R III/1967, R 67/2005).

Judikatura, na niž poukazuje dovolatel, řeší souběh úmyslného jednání škůdce a nedbalostního jednání poškozeného. Uvádí se v ní, že ustanovení § 441 obč. zák. nevylučuje možnost nedbalostního spoluzavinění poškozeného v poměru k úmyslnému zavinění škůdce. Způsobil-li škůdce škodu úmyslně a poškozený ji spoluzavinil z nedbalosti, bude zpravidla nedbalost poškozeného v poměru k úmyslnému zavinění škůdce tak nepatrná, že k ní nebude možné přihlídnout (např. R 27/1977, s. 124).

V dané věci však nejde o úmyslné jednání škůdce (žalovaného) a nedbalostní spoluzavinění poškozeného, nýbrž naopak o nedbalostní jednání žalovaného, jež bezprostředně vedlo ke vzniku škody na zdraví, a spoluzavinění poškozeného, který se dopustil úmyslného činu, jímž žalovaného k tomuto jednání vyprovokoval. Škodou, o jejíž náhradu se jedná, je v tomto případě poškození zdraví V. P., způsobené z nedbalosti žalovaným. Proto nejde o porovnání podílu úmyslného jednání škůdce na způsobení škody a nedbalostního spoluzavinění poškozeného, takže kritérium podílu úmyslného způsobení škody a nedbalostního spoluzavinění poškozeného, jak je řešeno v uvedené judikatuře, se v daném případě s ohledem na všechny skutkové okolnosti nemůže uplatnit.

Úmyslné jednání poškozeného směřovalo k odcizení peněz uschovaných v kabelce a k překonání fyzického odporu žalovaného a jeho manželky. Byť tento protiprávní skutek spáchaný poškozeným zřejmě dosáhl intenzity trestného činu, sám o sobě by k poškození jeho vlastního zdraví nevedl a jeho zdraví také přímo nepoškodil. Ve vztahu ke škodlivému následku, o jehož odškodnění se jedná a jímž je poškození jeho zdraví, má jeho skutek význam z toho hlediska, že vyvolal situaci, kdy žalovaný reagoval na jeho útok a za účelem domnělé ochrany svého majetku použil proti němu zbraň, a to mimo rámeček nutné obrany. Útok poškozeného, jehož úmyslem bylo odcizit kabelku s penězi, směřoval proti majetku, zatímco následný útok žalovaného směřoval proti životu a zdraví, tedy proti právem chráněnému zájmu vyšší hodnoty. Spoluzavinění poškozeného je právě v tom, že jeho útok vyvolal konfliktní situaci, v níž lze obrannou reakci napadeného předpokládat. Pokud jde o rozsah spoluzavinění poškozeného, i povaha (hodnota) právem chráněného zájmu může být jedním z významných faktorů, které ovlivňují poměr, v jakém se na vzniku škody podílí jednání škůdce a

poškozeného, a může tedy ovlivnit i rozsah spoluúčasti poškozeného na vzniku škody. Život, tělesná a duševní integrita, lidská důstojnost a svoboda požívají nejvyšší ochrany (srov. systematické řazení základních práv a svobod v Listině základních práva a svobod; obdobně i Principy evropského deliktního práva v čl. 2:102 PETL).

Jak vyplývá z uvedeného, z hlediska řešené právní otázky je rozhodnutí odvolacího soudu správné. Dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. není naplněn, Nejvyšší soud proto dovolání žalovaného podle ustanovení § 243b odst. 2, věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.